

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ І ПРИЙОМІВ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

На сучасному етапі розвитку вітчизняної методичної думки основна структурна одиниця освітнього процесу з іноземної мови – урок / заняття – розглядається як складний акт спілкування, головною метою і змістом якого є практика у вирішенні завдань взаємодії між суб'єктами педагогічного процесу, а основним способом досягнення мети і оволодіння змістом служать мотивовані комунікативні завдання різного ступеня складності [2, с. 146].

Прийнято вважати, що спілкування в процесі навчання іноземної мови може бути «одностороннім» і «багатостороннім». У першому випадку мається на увазі організація навчального процесу де переважають фронтальні форми роботи, коли викладач запитує / спонукає студента до мовленнєвої діяльності, а студент відповідає. Що стосується «багатостороннього» спілкування, для нього типовими формами роботи є групові та колективні, в яких кожен студент має можливість проявити себе як самостійний і повноправний учасник певної діяльності [2, с. 117].

Саме при організації «багатостороннього» спілкування відбувається взаємодія всіх учасників освітнього процесу. Проте, як показує досвід викладання, організувати мовленнєву взаємодію на занятті іноземної мови не завжди вдається, використовуючи традиційні методи і форми роботи. Основні методичні інновації сьогодні пов'язані із застосуванням інтерактивних методів і прийомів навчання.

Інтерактивний метод («integ» – взаємний, «act» – діяти) – означає взаємодіяти, перебувати в режимі бесіди або діалогу. Іншими словами, інтерактивні методи спрямовані на взаємодію студентів, міжособистісну комунікацію, найважливішою особливістю якої визнається здатність людини «увійти у роль», уваяти, як її сприймають співрозмовники, інтерпретувати ситуацію і конструювати власні дії [1, с. 83].

Заняття, проведені в інтерактивному режимі, дозволяють включити всіх студентів в активну роботу, забезпечити кожному з них посильну участь у вирішенні проблем. В результаті, у слабких студентів з'являється впевненість у власних силах, а сильні студенти відчувають задоволення, допомагаючи товаришам зрозуміти матеріал. Якщо у традиційній системі навчання викладач і підручник були основними і найбільш компетентними джерелами знань, то у новій парадигмі викладач виступає в ролі організатора самостійної пізнавальної діяльності студентів, компетентним консультантом і помічником, знання ж студенти отримують в результаті своєї активної пізнавальної діяльності. У процесі роботи в інтерактиві у них формуються комунікативні навички, здатність до співпраці і взаємодії, розвивається критичне мислення, що є необхідним для їх майбутньої професійної діяльності.

Сучасна педагогічна наука багата цілим арсеналом інтерактивних методів, серед яких можна виділити наступні: творчі завдання; навчальні ігри; проектна методика; робота в малих групах («кожен вчить кожного», «кодин – удвох – всі разом»); «мозаїка» («ажурна пила»); «мозковий штурм»; «карусель», «акваріум»; «шість капелюшків»;

«ментальна карта»; «ПОПС-формула», технологія цілеспрямованого читання INSERT та інші [3; 5; 6; 7; 8; 9; 10]. Розглянемо докладніше деякі з них.

«Мозковий штурм» (Brain Storming) є оперативним методом вирішення проблеми на основі стимулювання творчої активності студентів. Всі учасники дискусії мають однакові права висловити свою думку. Висловлені ідеї, навіть безглузді, фіксуються. Із загального числа запропонованих ідей відбирають найбільш вдалі. Варіантами використання даного методу на занятті іноземної мови можуть бути наступні: (1) мозковий штурм як мовна / мовленнєва зарядка (Warming Up) на початку заняття; (2) мозковий штурм як інтерактивний прийом організації групового обговорення теми / проблеми протягом заняття.

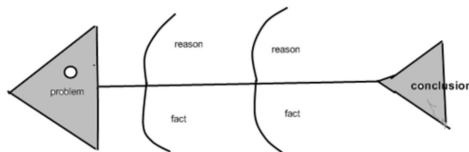
«Метод Шести Капелюшків» (Six Thinking Hats) – проста і ефективна система, що значно збільшує продуктивність навчання. Під час обговорення питання, кожен із учасників дискусії має обрати капелюх певного кольору. Кожен колір має свої функції:

1. *Білий капелюх*. Детальна інформація. Тільки факти.
2. *Жовтий капелюх*. Оптимізм. Можливі успіхи та позитиви. Переваги.
3. *Чорний капелюх*. Критичне мислення. Обережність.
4. *Червоний капелюх*. Почуття, інтуїтивні прозріння.
5. *Зелений капелюх*. Творчість, альтернативні ідеї.
6. *Синій капелюх*. Розумові процеси. Аналіз та синтез.

Використання цього прийому дозволяє скоротити час розв'язання проблем більш ніж на 40% і підвищити результативність діяльності.

«Ментальна карта» (Mind Mapping) – це схема, яка наочно демонструє певні ідеї, тези, пов'язані та об'єднані спільною проблемою. Карта дозволяє одночасно побачити проблему в цілому, а також велику кількість додаткової інформації. Графічно цю карту можна намалювати, наприклад, у вигляді сонця, де в центрі диска знаходиться основне поняття, а навколо відходять промені-асоціації. Можливості використання даного прийому досить широкі: введення в тему; систематизація навчального матеріалу; повторення пройденого; робота з текстом; контроль тощо.

Одним з варіантів складання такої карти є метод **«Риб'яча кістка»** (Fishbone). В "голові" цього скелета студенти мають позначити проблему, яка розглядається, на верхніх кісточках вказати причину її виникнення, а на нижніх – факти, які відображають суть проблеми. Факти надають проблемі ясність і реальні обриси, дозволяють прийти до вирішення даної проблеми ("хвіст").

Назва **«ПОПС-формула»** походить від англійського вислову PRES-formula (Position – Reason – Explanation or Example – Summary). В результаті перекладу вийшла абревіатура ПОПС (Позиція – Обґрунтування (або пояснення) – Приклад – Судження (або висновки)). Цінність цього технологічного прийому полягає в тому, що він дозволяє студентам коротко і всебічно висловити власну позицію з теми або проблеми.

Приєм «INSERT» (Interactive Noting System for Effective Reading and Thinking) перекладається як "інтерактивна система ефективного читання і подальших роздумів". При роботі з текстом студенти розбиваються на групи. Кожен отримує для розробки підтему або частину тексту. Пропонується зробити позначки на полях («V» – вже знав, «+» – нове, «-» – думав інакше, «?» – не зрозумів, є питання). Потім йде обмін інформацією та обговорення в групі. Кожна група звітує про результати обговорення.

Приєм «кожен вчить кожного» (Everybody Teaches Everybody) передбачає, що студенти вчать один одного в парах змінного складу. Викладач заздалегідь готує тематичні картки за кількістю учасників. Кожен учасник отримує картку та вивчає її зміст протягом певного часу. При необхідності звертається до викладача за поясненням. Далі кожен учасник повинен пояснити іншому ту інформацію, яка міститься в його картці, а також переконатися, що співрозмовник зрозумів і запам'ятав новий матеріал (запитати, що незрозуміло, попросити переказати суть нової інформації). Після цього студенти обмінюються ролями. Бесіда кожної пари триває 2-3 хвилини, після чого учасники розходяться, утворюючи нові пари. Завдання студента навчити якомога більше одногрупників і самому засвоїти якомога більше інформації.

Потрібно пам'ятати про деякі правила організації інтерактивного навчання.

Правило перше. У роботу повинні бути залучені в тій чи іншій мірі всі учасники освітнього процесу.

Правило друге. Треба подбати про психологічну підготовку учасників. Йдеться про те, що не всі присутні на занятті студенти готові до безпосереднього включення в ті чи інші форми роботи. Дає себе знати скутість, традиційність поведінки. У зв'язку з цим корисні розминки, постійне заохочення студентів до активної участі у роботі, надання можливості для самореалізації.

Правило третє. Застосування інтерактивних технологій передбачає обмежену кількість учасників. Важливо, щоб кожен був почутий, кожній групі була надана можливість виступити.

Правило четверте. Аудиторія повинна бути підготовлена до роботи таким чином, щоб учасникам було легко працювати як у великих, так і малих групах. Добре, якщо заздалегідь будуть підготовлені матеріали, необхідні для творчої роботи.

Правило п'яте. Студенти мають бути заздалегідь попереджені про процедуру проведення заняття. Корисно нагадати учасникам, що вони повинні проявляти терпимість до будь-якої точки зору, поважаючи право кожного на свободу слова.

Правило шосте. Розподіл учасників на групи може відбуватися на основі добровільності або випадкового вибору [4].

Отже, інтерактивні методи навчання дають студентам можливість виявляти проблеми, збирати й аналізувати інформацію, знаходити альтернативні рішення й обирати найбільш оптимальний шлях розв'язання задач у процесі як індивідуальної, так і групової роботи.

Застосування зазначених методів на заняттях іноземної мови дозволяє значно збільшити кількість розмовної практики, сприяє більш ефективному засвоєнню навчального матеріалу.

Проте слід пам'ятати, що в ході підготовки до будь-якого заняття перед викладачем стоїть завдання вибору найбільш ефективних методів навчання для вивчення конкретної теми. Зловживання інтерактивними методами може мати негативні

наслідки, коли їх застосування стає механічним, тому необхідно вміти комбінувати інтерактивні методи навчання з традиційними.

ЛІТЕРАТУРА

1. Азимов Э. Г. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). М.: ИКАР, 2009. 448 с.
2. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранным языкам: пособие для учителя. М.: АРКТИ, 2003. 192 с.
3. Інтерактивні технології: теорія та методика: посібник для викладачів / Пометун О. І. та ін. К.: АПН, 2008. 94 с.
4. Кашлев С. С. Технология интерактивного обучения. Минск: Белорусский верасень, 2005. 176 с.
5. Пометун О., Пироженко Л. Интерактивні технології навчання: Теорія, досвід: метод. посіб. К.: А.П.Н., 2002. 136 с.
6. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. К.: А. С. К., 2004. 192 с.
7. Сиротенко Г. О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. Харків: Основа, 2004. 128 с.
8. Суворова Н. А. Интерактивное обучение: новые подходы. М.: Вербум, 2005. 167 с.
9. Шевчук П., Фенрих П. Інтерактивні методи навчання: навч. посібник. Цецін: WSAP, 2005. 170 с.
10. Щукин А. Н. Современные интенсивные методы и технологии обучения иностранным языкам: учеб. пособие. М.: Филоматис, 2008. 188 с.